

Child-centered Interventions of Social Work in Response to the Changes Brought by COVID-19: A Systematic Review

Nasrin Babaeian^{1*}, Seyed Reza Javadian², Marzieh Sadeghi Hardangi³

- 1*. Assistant Professor, Department of Social Work and Social Policy, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran (**Corresponding Author**); babaeian.n@yazd.ac.ir
2. Associate Professor, Department of Social Work and Social Policy, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran; javadian@yazd.ac.ir
3. Master of Social Work, Department of Social Work and Social Policy, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran; marziyehsadeghi5@gmail.com

Review Article

Abstract

Background and Aim: The critical conditions caused by the spread of the coronavirus and the critical changes that threaten children's health prompted social workers to start effective and innovative interventions to support children. This research aimed to investigate child-centered interventions of social work in the face of the changes of Covid-19 on children.

Data and Method: This research is a systematic review. Content extraction was used from domestic and foreign articles related to the interventions of social workers to support children during the Corona era, in the years 2020-2024. A total of 23 articles were selected for a more detailed review, and after reviewing those articles, the main topics were extracted and the final interpretation was done.

Findings: The findings show that social workers' child-centered interventions to support children during the Coronavirus are followed in four areas: health and hygiene, family and social service centers, policymakers, community-centered actions, and finally interventions in online and virtual space. The findings also show that crisis intervention, as one of the main methods in these areas, has been integrated and has served as a guide for social workers.

Conclusion: Considering the adverse effects of the COVID-19 disease on children's health in various dimensions, it is very important to implement interventions evaluated by social workers in health-treatment centers, at the community and family level, accompanied by policy-making to support these professionals.

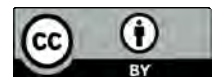
Keywords: Child social workers, Child-centered interventions, COVID-19, Social work, Social work interventions.

Key Message: The crisis and its consequences extend beyond the immediate period of its occurrence. Therefore, to preserve children's health, professionals such as social workers play a crucial role in protecting and ensuring the health and well-being of children during times of crisis.

Received: 22 April 2024

Accepted: 17 July 2024

Citation: Babaeian, N., Javadian, S.R., & Sadeghi Hardangi, M. (2023). Child-centered Interventions of Social Work in Response to the Changes Brought by COvid-19: A Systematic Review. *Journal of Social Continuity and Change*, 3(1), 235-257. <https://doi.org/10.22034/JSCC.2024.21513.1110>

Extended Abstract

Introduction

One of the most challenging crises in human history has been the outbreak of the COVID-19 disease. This surprising threat led to an increase in the vulnerability of people, especially children (Shabuti *et al.*, 2018). Children's special physical, mental, and psychological characteristics make them susceptible to all kinds of injuries compared to adults. For this reason, supporting this vulnerable group has always been the focus of experts. Social workers were among the professionals who designed and implemented effective measures to face the harmful changes of COVID-19 during these difficult conditions. Social workers support the psychosocial needs and resources needed by clients in a variety of family, health care, and community settings. In emergencies, such as the COVID-19 pandemic, social workers took measures such as crisis intervention, support for trauma clients, bereavement counseling, psycho-social intervention and counseling, case management services, and care coordination to meet the needs of clients (Holmes *et al.*, 2021). This research aimed to investigate the child-centered interventions of social workers to support children in the face of the multiple changes of COVID-19.

Methods and Data

The method of this research was a systematic review. The questions considered in the present study are: 1) What have been the child-centered actions of social workers in supporting children to face the critical changes of COVID-19? 2) How have child-centered interventions of social workers been carried out during the Coronavirus?

The criteria for inclusion in this research included all studies that investigated child-centered actions and social work interventions during the COVID-19 crisis, conducted within the timeframe of 2020 to 2024, and contained the desired keywords. Exclusion criteria included: lack of access to the full text of articles, lack of focus on children's society and the actions of social workers, brief reports, letters to the editor, protocols, and duplicate articles. Keywords such as interventions, support, protection, children, social workers, and COVID-19 were searched in databases including the Comprehensive Portal of Humanities (ensani.ir), Noor Specialized Magazines (noormags.com), the Scientific Information Database of Academic Jihad (SID.ir), the National Periodicals Database (magiran.com), and Google Scholar for the period of 2020 to 2024. In English sources, the keywords Child-Centered Intervention, Protection, Support, Social Work, and COVID-19 were searched in PubMed, Google Scholar, and Springer databases within the mentioned period.

Findings

After applying the criteria, 9 articles were found due to a lack of focus on children's society, 39 articles due to a lack of attention to the interventions of social workers during the outbreak of COVID-

19, 18 protocols and instructions, and 1 duplicate article from the research. and 23 articles that met the inclusion criteria were selected and analyzed.

The results obtained from the analysis show social workers' interventions in the face of the changes caused by the COVID-19 crisis to support children, which include interventions in health-treatment centers, family-oriented interventions, interventions in socio-economic policies, and providing services in the form of It becomes digital and remote. As can be seen in Figure 2, among the studies conducted; 39% of the studies on intervention in the family, 26% of the articles on the participation of social workers in policy-making and actions at the community level, 18% of the studies on interventions in medical centers, 13% on the provision of digital services and 4% of the studies on crisis intervention. Corona was discussed, which was not discussed separately due to overlap with other areas and was integrated into other four areas.

Conclusion and Discussion

In the current crisis where children need the support of this group of professionals more than before, they provided children access to healthcare services as facilitators and coordinators. Dillon in 2021 showed that community interventions and policies based on equality in access to health-treatment equipment and facilities by these professionals in critical situations to help children and families living in high-risk communities are important and prevent post-coronavirus social damage. On the other hand, due to the pressures on the family structure, the relationship between parents and children became confused and made them more in need of social work services than before. Levine et al emphasize social workers as specialists in the family field who can help families protect their children by relying on empathy and conversation skills (Levine et al, 2020). On the other hand, the follow-up of interventions using technology and the Internet through telephone or video calls has been a creative solution of social workers in providing support services for children. The main findings of this research confirm the challenges and limitations that global crises create for the weaker sections of society, especially children. Being risky is not only related to the period of crisis but also after it, so preparing the infrastructure and training professionals who can react effectively as soon as possible is a necessary and undeniable thing, which considering According to the results of this research, social workers have the necessary skills and expertise to intervene in such situations.

Ethical Considerations

Compliance with Ethical Guidelines

All ethical considerations, including confidentiality, trustworthiness, citation accuracy, adherence to ethical data collection standards have been taken into account by the researchers.

Funding

No financial support was received for the research.

Authors' Contributions

In this research, articles were searched and analyzed by Marzieh Sadeghi and Nasrin Babaiyan, and the article was written and prepared by Marzieh Sadeghi, Nasrin Babaeian, and Seyed Reza Javadian.

Conflicts of Interest

The authors declared no conflicts of interest.

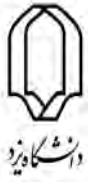
Author's ORCID

Nasrin Babaeian: <https://orcid.org/0000-0003-3537-8903>

Seyed Reza Javadian: <https://orcid.org/0000-0001-9352-2120>

Marzieh Sadeghi Hardangi: <https://orcid.org/0009-0005-9921-5988>

مداخلات کودک محور مددکاری اجتماعی در مواجهه با تغییرات کووید ۱۹: مرور نظامند

نسرین بابائیان^{۱*}، سیدرضا جوادیان^۲، مرضیه صادقی هاردنگی^۳

۱- استادیار، گروه مددکاری اجتماعی و سیاستگذاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول): babaeian.n@yazd.ac.ir

۲- دانشیار، گروه مددکاری اجتماعی و سیاستگذاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران: javadian@yazd.ac.ir

۳- دانش آموخته کارشناسی ارشد مددکاری اجتماعی، گروه مددکاری اجتماعی و سیاستگذاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران: 40314265@stu.yazd.ac.ir

مقاله مروری

چکیده

زمینه و هدف: شرایط بحرانی ناشی از شیوع ویروس کرونا و تغییرات بحرانی که سلامتی کودکان را تهدید می کند، مددکاران اجتماعی را برآن داشت تا مداخلات مؤثر و نوینی را در جهت حمایت از کودکان آغاز کنند. هدف در این پژوهش بررسی مداخلات کودک محور مددکاری اجتماعی در مواجهه با تغییرات کووید ۱۹ بر کودکان است.

روش و داده ها: این پژوهش از نوع مرور نظامند است. استخراج مطالب از بین مقالات داخلی و خارجی مرتبط با مداخلات مددکاران اجتماعی برای حمایت از کودکان در دوران کرونا، از سال های ۲۰۲۰-۲۰۲۴ استفاده شد. در نهایت تعداد ۲۳ مقاله برای بررسی دقیق تر انتخاب شد که پس از بررسی آن ها، مضامین اصلی استخراج و تفسیر گردید.

یافته ها: مداخلات کودک محور مددکاران اجتماعی برای حمایت از کودکان در دوران کرونا در چهار حوزه سلامت و بهداشت، خانواده و مراکز خدمات اجتماعی، سیاستگذاری ها، اقدامات جامعه محور و در نهایت مداخلات در فضای آنلاین و مجازی، به عنوان مضامین اصلی استخراج شد. یافته ها نشان می دهد در طی شرایط پیش آمده، مداخله در بحران به عنوان یکی از روش های اصلی در چهار حوزه نام برده شده ادغام گشته و به نوعی راهنمای مددکاران اجتماعی بوده است.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به اثرات نامطلوب بیماری کووید-۱۹ بر سلامت کودکان در ابعاد گوناگون، انجام مداخلات ارزیابی شده توسط مددکاران اجتماعی در مراکز بهداشتی-درمانی، در سطح جامعه و خانواده، اهمیت فراوانی دارد که می بایست با سیاستگذاری در جهت حمایت از این متخصصان، برگزاری دوره های آموزشی برای مداخله در شرایط بحرانی، تهیه منابع و امکانات مورد نیاز مددکاران اجتماعی، همراه باشد.

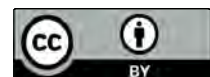
واژگان کلیدی: کووید-۱۹، مداخلات کودک محور، مداخلات مددکاری اجتماعی، مددکاران اجتماعی کودک، مددکاری اجتماعی.

پیام اصلی: بحران و پیامدهای ناشی از کووید ۱۹ را نمی توان تنها به زمان وقوع آن محدود کرد، بنابراین در راستای حفظ سلامت کودکان، متخصصانی همچون مددکاران اجتماعی نقش مهمی در محافظت و تأمین سلامت و رفاه کودکان در مواقع بحرانی ایفا می کنند.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳

ارجاع: بابائیان، نسرین؛ جوادیان، سیدرضا و صادقی هاردنگی، مرضیه (۱۴۰۳). مداخلات کودک محور مددکاری اجتماعی در مواجهه با تغییرات کووید ۱۹: مرور نظامند. تداوم و تغییر اجتماعی، ۳(۱)، ۲۵۷-۲۳۵. <https://doi.org/10.22034/JSCC.2024.21513.1110>

مقدمه و بیان مسئله

از گذشته تاکنون حیات بشریت به ویژه کودکان در معرض تأثیرات انواع بحران‌ها، بیماری‌ها و تغییر و تحولات روانی-اجتماعی ناشی از آن قرار گرفته است. نظریه‌پردازان علوم اجتماعی، بحران را اختلال شدید جمعی می‌دانند که تعادل و هماهنگی عناصر جامعه را از بین می‌برد. وضعیت بحرانی باعث تنش فیزیکی و اضطراب در فرد می‌شود و اهداف را با تهدید مواجه می‌کند، اگرچه این موقعیت کوتاه مدت و حاد است اما در مواقعی طول مدت آن مشخص نیست (چوهداری و همکاران، ۱۳۹۹).

یکی از چالش‌برانگیزترین بحران‌ها در طول تاریخ بشر، شیوع بیماری کووید-۱۹ بوده است. این تهدید غافل‌گیرکننده که منجر به افزایش آسیب‌پذیری افراد به ویژه کودکان شد (ثبوتی و همکاران، ۱۳۹۹)، به عنوان یک ویروس حاد تنفسی از خانواده کرونا وریده و راسته نیدوویرال معرفی گردید و سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۲۰ این بیماری را یک همه‌گیری جهانی اعلام کرد (Cook & Zschomler, 2020). پس از توزیع واکسن مطابق آمار اعلام شده در سایت سازمان بهداشت جهانی تا ۷ ژانویه ۲۰۲۴، بیش از ۷۷۴ میلیون مورد تأیید شده و بیش از هفت میلیون مرگ در سراسر جهان گزارش شده است (World Health Organization, 2024).

ویژگی‌های خاص جسمی، روحی و روانی کودکان، آنان را نسبت به بزرگسالان مستعد انواع آسیب‌ها می‌کند. به همین سبب حمایت از این گروه آسیب‌پذیر همواره مورد توجه متخصصان بوده است. با افزایش تعداد مبتلایان و طولانی‌تر شدن مدت زمان قرنطینه، سلامت روانی-اجتماعی کودکان مورد تهدید واقع شد. کودکان از ابتدای شیوع این بیماری آسیب‌های روان‌شناختی چون: افسردگی، تحریک‌پذیری، اضطراب، ترس، اختلال پس از سانحه و خشم، سرزنش، درهم‌ریختگی و ناامیدی ناشی از تجربه سوگ والدین را تجربه کرده‌اند (شاهد حق مقدم و همکاران، ۱۳۹۹).

از جمله متخصصانی که در طی این شرایط سخت اقدامات مؤثری را برای مواجهه با تغییرات زیان‌آور کووید-۱۹ طراحی و اجرا کردند، مددکاران اجتماعی بودند. مددکاران اجتماعی از نیازهای روانی-اجتماعی و منابع مورد نیاز مراجعان در انواع محیط‌های خانوادگی، بهداشتی مراقبتی و در سطح جامعه، حمایت می‌کنند. در مواقع اضطراری، مانند همه‌گیری کووید-۱۹، مددکاران اجتماعی به اقداماتی چون: مداخله در بحران، حمایت از مراجعان دچار تروما، مشاوره سوگ، مداخله و مشاوره روانی-اجتماعی، خدمات مدیریت پرورنده و هماهنگی مراقبت برای رفع نیازهای مراجعان پرداختند (Holmes et al., 2021). این اقدامات کودک‌محور با شیوه‌های نوینی توسط این گروه از متخصصان تداوم یافت تا از اثرات تغییرات پسا کرونا نیز بر کودکان پیشگیری شود.

ادبیات نظری و تجربی

در دوران قرنطینه، کودکان برای مدتی طولانی از برقراری ارتباط مؤثر با همسالان و دیگر افراد جامعه محروم شدند. یادگیری مهارت‌های اجتماعی که امری ضروری برای سلامت رفتاری، اجتماعی و تحصیلی کودکان بود دچار اختلال شد و کاهش فعالیت‌های آموزشی، اجتماعی و تفریحی، بروز علائم افسردگی را در پی داشت (Peters et al., 2018). خانواده‌ها علاوه بر فشارهای اجتماعی، روانی و اقتصادی ناشی از شیوع این بیماری در تعامل و پاسخ‌گویی به نیازهای کودکان‌شان با محدودیت روبه‌رو شدند؛ در نتیجه، افزایش خشونت‌های خانگی به ویژه کودک‌آزاری، سلامت و رفاه کودکان را با چالش مواجه کرد. با بروز چنین مسائلی، متخصصان مداخلات

متنوع‌تری را در سریع‌ترین زمان و امن‌ترین روش ممکن طراحی و اجرا کردند. در گذشته، تأمین رفاه کودکان، حمایت و محافظت از آن‌ها برعهده خانواده و خانواده گسترده بود، اما امروزه در بسیاری از نقاط جهان به ویژه در شرایط بحرانی علاوه بر خانواده برعهده متخصصان و نهادهایی چون: مددکاران اجتماعی، دادگاه‌ها، مراکز بهداشتی-درمانی، مدارس و دیگر نهادها می‌باشد (کلاته‌ساداتی و همکاران، ۱۳۹۹).

مددکاران اجتماعی با در نظر گرفتن راهبردهای خلاقانه، زمینه را برای تقویت مهارت‌های همدلی و گفتگو، طراحی و اجرای برنامه‌های مناسب با کمک اعضای خانواده و مواردی از این قبیل، فراهم کردند (Levine et al., 2020). آنان با تکیه بر دانش تخصصی و به طرق مختلف پیشگیری، مداخله (درمان)، توانمندسازی، پیگیری به یاری‌رسانی و ارائه خدمات به کودکان پرداختند. در این حرفه، حوزه مددکاری اجتماعی خانواده و کودک از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است که در طی این دوران بحرانی نیز به وفور مورد استفاده قرار گرفت. در مددکاری اجتماعی کودک، مددکاران اجتماعی از تکنیک‌هایی برای نزدیکی فیزیکی، شناختی و عاطفی به کودکان استفاده می‌کنند تا به این طریق بتوانند علاوه بر ارزیابی نیازها و ایمنی کودکان، آنان را از گزند آسیب‌ها مصون دارند (Giansante et al., 2021). با این وجود تأکید بر مشارکت اجتماعی برای کاهش فقر و گرسنگی، توانمندسازی و توزیع عادلانه امکانات بهداشتی و رفاهی مشهود است (Dillon et al., 2020). مددکاران اجتماعی در مراکز درمانی به مداخلاتی مانند: حمایت‌های روانی اجتماعی از بیمار و خانواده، ایجاد آگاهی، تسهیل دسترسی به امکانات درمانی، برقراری ارتباط مؤثر با کادر درمان می‌پردازند. با افزایش اختلالات روانی و کاهش سلامت روان در کودکان اقدامات مددکاران اجتماعی در کلینیک‌ها و مراکز روان درمانی با نقش‌هایی چون: هماهنگ‌کننده مراقبت‌ها، ارائه خدمات مشاوره‌ای، غربالگری و تشخیص پررنگ‌تر شده است (ابری و زاهدی‌اصل، ۱۳۹۸).

همان‌طور که همواره تأکید می‌شود، دوران کودکی از آن جهت که در عملکرد کودکان در بزرگسالی نیز تأثیرگذار است، دارای اهمیت می‌باشد. بروز بحران‌ها و حوادث شوکه‌کننده برای کودکان به ویژه کودکانی که فاقد سرپرست مسئولیت‌پذیر هستند، آسیب‌زا خواهد بود کودکانی که در فقر زندگی می‌کنند در شرایط بحرانی علاوه بر مشکلاتی که همواره با آن‌ها مواجه هستند با مشکلات جدید و بیشتری روبه‌رو می‌شوند. در این شرایط، حمایت همه‌جانبه مددکاران اجتماعی مثرتر خواهد بود. از شناخته‌شده‌ترین نظریات در حوزه مددکاری اجتماعی که به وفور توسط این متخصصان به کار برده می‌شوند، نظریه سیستم‌ها و همچنین مداخله در بحران است که با در نظر گرفتن عوامل مختلف اثرگذار بر سلامت و رفاه کودکان در شرایط بحرانی برای کنترل و کاهش پیامدهای ناشی از این بحران مورد استفاده قرار می‌گیرند.

در موارد بررسی شده، مداخلات کودک‌محور مددکاران اجتماعی در شرایط بحرانی کرونا به صورت پراکنده ارائه شده است. در حالی که جمع‌آوری و ارائه اطلاعاتی منسجم جهت حمایت از کودکان دارای ضرورت است. از طرفی، مطالعات اندکی در خصوص مداخلات کودک‌محور مددکاران اجتماعی در این دوران به ویژه در داخل کشور انجام و منتشر شده است. همان‌طور که گفته شد این بیماری پیامدهای نامطلوب بسیاری به همراه داشته است به همین جهت باید اقدامات و تحقیقات گسترده‌تری صورت گیرد تا پاسخگوی نیازهای گذشته و پیش‌آمده باشد. با بررسی مداخلات مددکاران اجتماعی از زمان شیوع این بیماری می‌توان به بررسی نقش آنان در کنترل و یا کاهش پیامدهای ناخوشایند این بیماری بر کودکان پرداخت؛ در نتیجه، این پژوهش با هدف بررسی مداخلات کودک‌محور مددکاران اجتماعی برای حمایت از کودکان در مواجهه با تغییرات چندگانه کووید-۱۹ صورت گرفته است.

روش و داده‌های تحقیق

روش این پژوهش از نوع مرور نظامند است. مرور سیستماتیک (مرور نظامند) یکی از انواع مقالات مروری است که بر یک پرسش متمرکز می‌باشد و برای پاسخ به آن، به تجزیه و تحلیل شواهد به‌دست آمده می‌پردازد. این مرور با جستجوی منابع و با توجه به معیارهای ورود و خروجی که از پیش تعیین شده‌اند، ارزیابی نقادانه شواهد، استخراج و تولید منابع انجام می‌شود. جامعه‌آماری این پژوهش مقالات، اعم از منابع فارسی و انگلیسی، در خصوص اقدامات و مداخلات مددکاران اجتماعی برای حمایت از کودکان در تقابل با تغییرات بحرانی کرونا است که از سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ به چاپ رسیده‌اند. در این پژوهش سؤالات مطرح شده برای بررسی عبارتند از:

اقدامات کودک‌محور مددکاران اجتماعی در حمایت از کودکان برای مواجهه با تغییرات بحرانی کووید-۱۹ چه بوده است؟

مداخلات کودک‌محور مددکاران اجتماعی در دوران کرونا به چه صورتی انجام شده است؟

معیارهای ورود به این پژوهش شامل: اقدامات و مداخلات کودک‌محور مددکاری اجتماعی در شرایط بحرانی کرونا و در بازه زمانی ۲۰۲۰ و ۲۰۲۴ و همچنین دارابودن کلیدواژه‌های مورد نظر و معیارهای خروج شامل: عدم دسترسی به متن کامل مقالات، عدم تمرکز بر جامعه کودکان و اقدامات مددکاران اجتماعی، گزارش‌های مختصر، نامه به سردبیر و پروتکل‌ها و مقالات تکراری بودند.

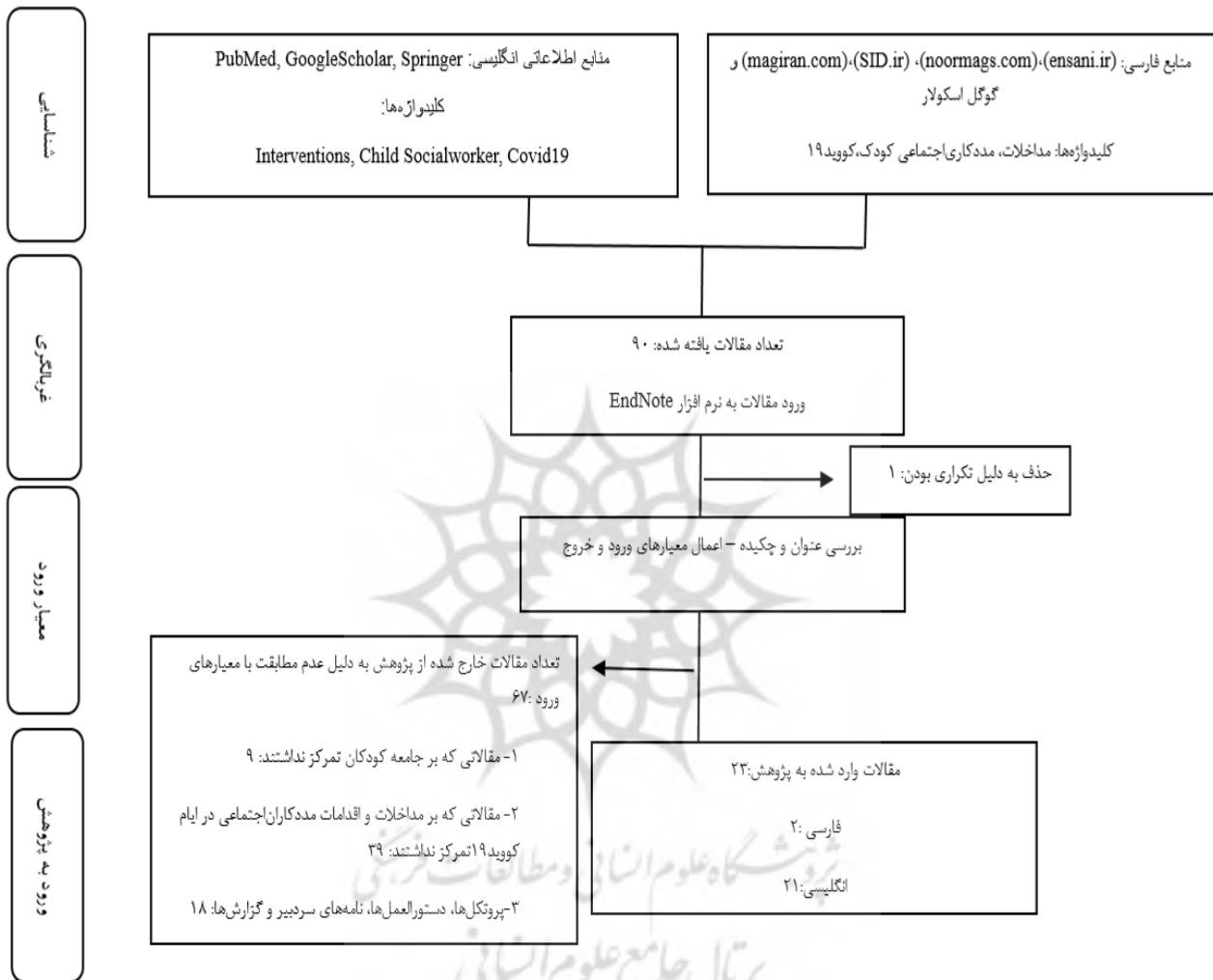
جستجو در منابع فارسی و انگلیسی در عنوان، چکیده و کلیدواژه‌های مطالعات بوده است که در ادامه برای اطمینان و کسب اطلاعات بیشتر متن کامل مقالات نیز مطالعه و مورد بررسی قرار گرفت. برای جمع‌آوری اطلاعات در منابع فارسی کلید واژه‌های، مداخلات، حمایت، محافظت، کودکان، مددکاران اجتماعی، کووید ۱۹ در پایگاه‌های اطلاعاتی، پرتال جامع علوم انسانی (ensani.ir)، مجلات تخصصی نور (noormags.com)، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID.ir)، پایگاه نشریات کشور (magiran.com) و گوگل اسکولار با توجه به دوره زمانی ۲۰۲۰ و ۲۰۲۴، جستجو شدند. در منابع انگلیسی نیز کلید واژه‌های Socialwork، Covid19، Child-Centered Intervention، Protection، Support، GoogleScholar، Springer و PubMed، در بازه زمانی مذکور جستجو شد.

بررسی و جستجوی مقالات توسط دو نفر و به شکل دستی صورت گرفت. در ابتدا، چکیده مقالات و پس از آن هم متن کامل آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت و مقالات مرتبط با موضوع گردآوری شدند. تعداد این مقالات ۹۰ مورد بود. برای انتخاب مقالات، کلیدواژه‌ها در نرم‌افزار EndNote وارد و موارد تکراری حذف شدند. برای تحلیل نهایی و بررسی کیفیت پژوهش از چک‌لیست پریزما (این چک لیست دارای ۲۷ آیتم است که شامل چکیده، روش‌ها، نتایج و منابع مالی شده و در جهت بهبود کیفیت گزارش یک مطالعه مرور سیستماتیک مورد استفاده قرار می‌گیرد)، استفاده شد که نتایج حاصل از این بررسی در شکل ۱ قابل مشاهده است. در نهایت، پس از اعمال معیارها در خصوص مقالات یافته شده، تعداد ۹ مورد به سبب عدم تمرکز بر جامعه کودکان، ۳۹ مقاله به سبب عدم توجه به مداخلات مددکاران اجتماعی در زمان شیوع کووید ۱۹، ۱۸ پروتکل و دستورالعمل و ۱ مورد هم مقاله تکراری از پژوهش کنار گذاشته شدند و تعداد ۲۳ مقاله که دارای معیارهای ورود بودند انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند.

برای تحلیل یافته‌ها و نتایج بدست آمده در مطالعات منتخب بدون در نظر گرفتن چارچوب مفهومی محققان از بازخوانی یافته‌های هر مطالعه شروع کرده و سپس به تفسیر آن یافته‌ها تحت تأثیر مطالعات انتخاب شده در طی پژوهش پرداختند. در جدول ۱ پیوست، می‌توان

مطالب مقالات منتخب را به صورت مختصر که شامل: عنوان پژوهش، سال انتشار، نام نویسنده، حوزه مداخله، جامعه آماری و نمونه، روش پژوهش و نتایج مشاهده نمود. یافته‌های حاصل از پژوهش در شکل ۲ قابل مشاهده است.

شکل ۱- نمودار روند بررسی و خلاصه مراحل انتخاب مقالات پژوهش

محققان این پژوهش اقدامات در هر مرحله را در ارتباط با مرحله قبلی مورد بازبینی قرار دادند. برای سنجش اعتبار نیز علاوه بر آن که تحلیل توسط تحلیلگران مستقل و پس از آن با دستیابی به اتفاق نظر انجام شد، تمامی مراحل مورد بازبینی قرار گرفته و به صورت شفاف در قالب شکل ۱ و همچنین جدول ۱ ارائه شده است.

یافته‌ها

نتایج بدست آمده از تحلیل، نشان‌دهنده مداخلات چهارگانه مددکاران اجتماعی در مواجهه با تغییرات ناشی از بحران کووید-۱۹ برای حمایت از کودکان است که شامل: (۱) مداخلات در مراکز بهداشتی-درمانی، (۲) مداخلات خانواده محور، (۳) مداخله در سیاست‌گذاری‌های اجتماعی-اقتصادی و همچنین (۴) ارائه خدمات به صورت دیجیتالی و از راه دور می‌شود.

۱) اقدامات و مداخلات کودک‌محور مددکاران اجتماعی در حوزه سلامت روانی، اجتماعی و مراکز درمانی

مداخلات مددکاران اجتماعی در بیمارستان‌ها و مراکز درمانی انواع مختلف، برنامه‌ریزی جهت ترخیص بیماران، مشاوره و مداخله در بحران، مشارکت در مقوله‌های زیستی اخلاقی، هدایت و هماهنگی فعالیت‌های مبتنی بر شواهد، انجام پژوهش‌ها و مطالعات در حوزه بهداشت، جذب منابع مالی، گزارش‌نویسی و مستندسازی، را در بر می‌گیرد (Amadasun, 2021) که در شرایط بحرانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند.

در طی مقایسه‌ای که در آن مداخلات مددکاری اجتماعی در دو سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ صورت گرفت، اطلاعات به دست آمده نشان داد که تعداد افراد بستری شده با دلایلی مانند: سوء استفاده جنسی، مسائل مربوط به سلامت روانی و ناراحتی‌های اجتماعی اقتصادی در اورژانس افزایش یافت و نیازمندی به مداخلات مراقبان کودک و مددکاران اجتماعی، بیشتر از گذشته احساس شد (Okafor, 2021). استرس، ترس و اضطراب ناشی از ابتلا به این بیماری و مرگ عزیزان در کنار علائم و عوارض جسمانی، شرایط مخاطره‌آمیزی را برای بیماران کودک به وجود آورد؛ اما آنچه که این گروه را مستلزم دریافت حمایت مضاعف می‌کرد، مشکلات والدین همچون: تعطیلی بسیاری از مشاغل و بروز مشکلات اقتصادی، کمبود دارو و تجهیزات پزشکی بود.

اگرچه مددکاران اجتماعی با آگاهی و تسلط بر اصول و ارزش‌های حرفه‌ای چون اصل پذیرش در این عرصه و سایر حوزه‌ها به فعالیت می‌پردازند اما در چنین شرایطی آن‌ها می‌بایست نسبت به تبعیض و انگ ابتلا به این بیماری علیه بیمار و خانواده آگاه باشند و با شیوه‌ای منطقی در جهت رفع و کاهش آن تلاش کنند زیرا که این تبعیض، در مواردی منجر به عدم دسترسی به موقع بیمار به مراقبت و تجهیزات درمانی می‌شود (Petrowski, 2021).

مددکاران اجتماعی با توجه به نقش آموزش‌دهنده به ارائه آموزش‌ها و نکات مورد نیاز با زبانی ساده و قابل درک برای خانواده‌ها به ویژه آن‌ها که دارای فرزندان خردسال هستند می‌پردازند تا از این طریق، امکان ابتلا دیگر اعضا خانواده به این بیماری را کاهش داده و از وخیم‌تر شدن اوضاع بیمار نیز پیشگیری کنند. در صورت مرگ والدین برای کودکان تا زمان تحویل آن‌ها به سرپرست دیگر فضایی امن فراهم می‌شود و نیازهای اولیه‌شان تأمین می‌گردد. مددکاران اجتماعی با ارائه خدمات و حمایت‌های روانی اجتماعی به آن‌ها کمک می‌کنند تا این دوره دشوار را پشت سر گذاشته و رنج آن‌ها را تسکین دهند (Johns et al., 2020).

با تعطیلی مدارس، ۲۲۰ میلیون دانش‌آموز و کودک خانه‌نشین شدند و بسیاری از فعالیت‌های اجتماعی-آموزشی آنان محدود و متوقف شد. اگرچه والدین همواره در تلاش بودند تا با فراهم کردن فضایی مناسب از اثرات روانی-اجتماعی این محدودیت‌ها بکاهدند اما همچنان کودکان تحت تأثیر این محدودیت‌ها بودند (Pink et al., 2020). در نتیجه با افزایش مشکلات مربوط به سلامت و بهداشت روانی کودکان نقش مددکاران اجتماعی در کنار دیگر متخصصان (روان‌شناسان، روان‌پزشکان و مشاوران) در مراکز سلامت روان با انجام

کارهایی چون: تشخیص و غربالگری، هماهنگی مراقبتی و ارائه خدمات مشاوره‌ای برجسته شد. آن‌ها بر اساس دستورالعمل‌ها و پروتکل‌ها و همچنین براساس شرایط کودک‌محور و امکانات موجود، کودکان و نیازمندی‌های‌شان را اولویت‌بندی کرده و برای ارائه خدمات به کودکانی با نیازها و شرایط حاد به‌صورت حضوری، با رعایت اصول بهداشتی داوطلب شدند. در مواردی هم که بنا به تشخیص مددکار اجتماعی و دیگر متخصصان، وضعیت کودک حاد نبود، ارائه خدمات و پیگیری‌ها به‌صورت غیرحضوری از طریق تماس‌های صوتی و تصویری انجام می‌شد. با افزایش میزان مرگ‌ومیر و محدودیت در برگزاری مراسم سوگواری، بازماندگان و خانواده متوفیان غم و اندوه دو چندان را تحمل کردند، کودکان نیز از رنج مستثنا نبوده و نیازمند حمایت چندبُعدی مددکاران اجتماعی بودند (Dillon et al., 2020).

۲) مداخلات کودک‌محور مددکاران اجتماعی در خانواده و مراکز خدمات اجتماعی

در پی هجوم پیامدهای ناشی از همه‌گیری، تغییراتی در عملکرد افراد، سازمان‌ها و نهادها به ویژه نهاد خانواده شکل گرفته است. در اکثر موارد، این تغییرات باعث افزایش فشارهای روانی، اجتماعی و به ویژه اقتصادی بر نهاد اجتماعی با اهمیت خانواده شده است. در مواقعی که خانواده نمی‌توانست از اثرات این فشارها کاسته و به شیوه‌ای مؤثر از آن‌ها عبور کند، ما شاهد افزایش خشونت‌های خانگی به خصوص کودک‌آزاری و تعارضات بوده‌ایم. در کشور انگلستان حتی در اوایل دوران قرنطینه تماس با خطوط ملی و داخلی ۲۵٪ افزایش داشته است. این در حالی است که در مواردی کودکان به سبب ترس از عواقب آن از اعلام کودک‌آزاری و سوء استفاده از آن‌ها خودداری می‌کنند. با وجود محدودیت‌های قانونی و محافظه‌کارانه، مددکاران اجتماعی همچنان به محافظت و ارائه خدمات به کودکان می‌پردازند (Banks et al., 2020).

شیوه و روش اصلی در این حوزه، مصاحبه، بازدید از منزل و ارائه خدمات مشاوره‌ای، حمایتی و آموزشی به‌صورت حضوری است، مانند بازدید از منزل که مددکاران اجتماعی با استفاده از آن به بررسی شرایط زندگی کودکان، تعامل نزدیک با آن‌ها، بررسی روابط و فضای صمیمی کودک با دیگر اعضای خانواده و دوستان و فراهم‌بودن امکانات رفاهی توجه می‌کنند، اما با وجود قرنطینه و اهمیت حفظ سلامتی، راهکارهایی دیگر جایگزین شد. از جمله راه‌هایی که آن‌ها اتخاذ کردند، استفاده از شیوه‌های غیرحضوری مانند: استفاده از تکنولوژی و رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی آن هم با توجه به اوضاع فرهنگی جامعه، انتخاب و وضعیت کودک و خانواده بوده است. در کشور انگلستان، اولین مرحله از این روش با ۴۷ مددکار اجتماعی و در چهار سایت مرجع محلی شروع به کار کرد. اما این روش تنها روش مورد استفاده نبود و با توجه به اولویت‌بندی‌های انجام شده ملاقات‌ها و بازدید از منزل‌ها برای کودکان با شرایط حاد با رعایت پروتکل‌های بهداشتی، در فضای باز و همچنین با رعایت فاصله فیزیکی انجام می‌شد. در مورد کودکانی با شرایط بهتر، این بازدیدها و پیگیری‌ها، تصویری یا صوتی صورت می‌گرفت. در این نوع از ارتباط، مددکار اجتماعی از والدین می‌خواست که تلفن را نزدیک صورت نوزاد نگه دارد و با استفاده از حالات چهره و لبخند زدن سعی می‌کرد تا توجه وی را جلب کند. در مواردی دیگر، مددکار اجتماعی با به‌کاربردن پس‌زمینه جذاب، نظر کودکان را برای همکاری جلب می‌کند یا از آن‌ها می‌خواست همچنان که تماس تصویری برقرار است در خانه حرکت کنند و سایر قسمت‌ها را به او نشان دهند. این تماس‌ها و ویدیوها با رعایت اصول و ارزش‌های حرفه‌ای ضبط شده و بارها مورد بررسی و ارزیابی موشکافانه قرار می‌گرفت تا به خوبی از وضعیت فعلی مددجو آگاهی یابند؛ در واقع، آن‌ها سعی داشتند از طریق صمیمیت دیجیتال (Mishna et al., 2021) روابط خود را بازسازی کنند، از شکل‌گیری تنش‌ها و تعارض‌ها جلوگیری کرده، مسائل و مشکلات فراخانوادگی را که در دوران همه‌گیری افزایش یافت، کاهش دهند (Cook & Zschomler, 2020). هرچند انتقاداتی هم به کیفیت ارائه خدمات به این شیوه وارد شد.

با فراهم‌شدن حداقلی زیرساخت‌ها در شرایط بحرانی، مددکاران اجتماعی، کودکان مهاجر را که در معرض انواع نابرابری‌ها و خشونت بودند، به طرق مختلف تحت محافظت قرار دادند و به تأمین خوراک، پوشاک و دیگر امکانات رفاهی و همچنین دسترسی به خدمات بهداشتی برای آن‌ها و خانواده‌های‌شان پرداختند.

در خصوص برگزاری دادگاه‌های مربوط به سرپرستی کودکان، مددکاران اجتماعی مراحل قانونی را از راه دور انجام می‌دادند. فرایند سرپرستی کودکان در این دوران با دشواری‌ها و چالش‌های اخلاقی برای مددکاران اجتماعی همراه بوده است. آن‌ها از طریق ویدیو کنفرانس در دادگاه حضور یافته و به حمایت و بررسی خواسته‌ها و احساسات کودکان می‌پرداختند. اما همچنان مشکل انتقال کودکان به محل زندگی جدید و آشنایی بیشتر با سرپرست منتخب فرایند پیوند امن کودک به خانواده را تحت تأثیر قرار می‌داد. پس مددکاران اجتماعی با وسایل حفاظتی چون ماسک که حتی موجب ترس در کودکان کوچک‌تر می‌شد، انجام امور را پیگیری می‌کردند (Abrams & Dettlaff, 2020).

۳) مداخله در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی-اجتماعی

تغییرات اجتماعی-اقتصادی حاصل از شیوع این بیماری نیز در کنار پیامدهای جسمی و روانی اثرات ناخوشایندی بر افراد و جوامع به همراه داشت. این تأثیرات برای جوامعی که در آن‌ها سوء استفاده از قدرت، نقض حقوق بشر، مسائل و مشکلات اقتصادی، فقر، ضعف یا نبود زیرساخت‌های بهداشتی و مراقبتی، قرارگیری در موقعیت‌های جغرافیایی صعب‌العبور یا فرارگیری در معرض حوادث طبیعی، وجود داشت، مخرب‌تر بوده است. به همین دلیل، در آوریل ۲۰۲۰ طی وینناری با موضوع سلامت روان در طول کووید-۱۹ برای جوانان و مقابله با کووید-۱۹، سازمان ملل متحد، سازمان بهداشت جهانی و یونیسف، مراقبت‌های جسمی، تهیه وعده‌های غذایی سالم، انجام فعالیت‌هایی همچون ورزش، ارائه خدمات مشاوره‌ای و حمایتی آنلاین، در اختیار قرار دادن آدرس و شماره تماس با مراکز و آژانس‌های ارائه‌دهنده خدمات در زمان قرنطینه را به عنوان اقدامات حمایت‌گرانه مددکاران اجتماعی در سطح جامعه پیشنهاد کردند. مددکاران اجتماعی از آن جهت که همواره در پی برقراری عدالت اجتماعی و حفظ کرامت انسانی بوده‌اند، تلاش کردند تا با وجود چالش‌ها از طریق مشارکت در حوزه سیاست، برنامه‌ریزی‌های استراتژیک با اهداف میان مدت و بلند مدت اقداماتی را در جهت کاهش فقر و گرسنگی، توانمندسازی مردم، توزیع عادلانه امکانات و مراقبت‌های بهداشتی عمومی، تقویت یکپارچگی منطقه‌ای و ارتقاء سلامت عمومی جامعه انجام دهند (Omorogiuwa & Amadasun, 2020).

آن‌ها به دنبال ارتقاء انسجام اجتماعی و حمایت از گروه‌های محروم جامعه در مناطق روستایی به حمایت از سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های بهداشتی، درمانی، اقتصادی و اجتماعی پرداختند تا با تأکید بر مشارکت اجتماعی زمینه را برای تأمین سلامتی و رفاه کودکان حاشیه‌نشین از طریق سیاست‌های کوتاه مدت (توزیع اقلام و انتقال پول) و سیاست‌های بلندمدت (سرمایه‌گذاری در حوزه‌های بهداشت و درمان) فراهم کنند. از مقامات دولتی و محلی خواسته شد که برای رفع نیازهای آموزشی و بهداشتی کودکان به‌خصوص کودکان فرزندخوانده، اقدامات پیشگیرانه و حفاظتی را در اولویت قرار دهند. در همین راستا، سازمان بین‌المللی مددکاری اجتماعی با کمک مددکاران اجتماعی و با بسیج کردن سازمان‌ها برای رفع نیازهای فوری افراد، نشریه‌ای به نام نشریه انجمن بین‌المللی مدارس اجتماعی را منتشر کردند. در کشوری همچون هند برای تهیه غذا و بودجه مهاجران سازمان‌های غیردولتی تأسیس شد و در بریتانیا از داوطلبان شاغل در خیریه‌ها و یا از مقامات محلی برای پخش وجوه عمومی کووید-۱۹ و کمک به خانواده‌ها استفاده گردید (Dominelli, 2020).

۴) مداخلات مبتنی بر تکنولوژی و خدمات مجازی

مداخلات مجازی و استفاده از تکنولوژی چون تلفن‌های همراه، رایانه‌ها، ایمیل یا پیام‌های متنی، مکالمات صوتی و تصویری برای دسترسی به کودکان مورد توجه مددکاران اجتماعی قرار گرفت (Baginsky & Manthorpe, 2021). اگرچه این روش مزایا و معایبی برای کودکان، مددکاران اجتماعی و مرکز ارائه‌دهنده خدمات در بر دارد اما آنچه باعث نگرانی مددکاران اجتماعی شده بود عدم دسترسی برخی از کودکان و خانواده‌ها به اینترنت و وسایل دیجیتالی و همچنین عدم اطلاع و سواد دیجیتالی بود در حالی که تعداد زیادی از این کودکان می‌بایست از این خدمات بهره‌مند شوند. برای حل این مشکل، دستگاه‌ها و شبکه اینترنتی مورد نیاز توسط تعدادی از سازمان‌ها تهیه شد و ملاقات‌های حضوری ضمن رعایت پروتکل‌های بهداشتی صورت گرفت.

در این نوع از برقراری ارتباط، روش‌های نوینی مانند: استفاده از ایموجی‌ها در پیام‌های متنی، استفاده از پس‌زمینه‌های جذاب، آوازخوانی با کودکان کوچک‌تر، استفاده از اسباب‌بازی و یا بازی‌های مورد علاقه کودکان در حین تماس تصویری، به کار گرفته شد (Dominelli, 2020). با این وجود، آن‌طور که باید امکان جمع‌آوری اطلاعات دقیق از وضعیت کودک وجود نداشت، چراکه بخش زیادی از اطلاعات که از مشاهده زبان بدن، رفتارها و واکنش‌های غیرکلامی کودک به دست می‌آید، از دید مددکاران اجتماعی پنهان می‌ماند، در نتیجه نمی‌توانستند به ارزیابی دقیق و کاملی دست یابند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، هدف، بررسی مداخلات کودک‌محور مددکاری اجتماعی در مواجهه با تغییر و تحولات نامطلوبی است که کووید-۱۹ بر کودکان تحمیل کرد. نتایج گوناگون نشان‌دهنده تغییراتی است که رفاه و آینده کودکان را تهدید می‌کند. در چنین شرایطی بود که مددکاران اجتماعی در سراسر جهان دامنه اقدامات خود را به مراکز درمانی، بیمارستان‌ها و کلینیک‌های روان‌پزشکی، مداخلات کودک‌محور در خانواده و مراکز خدمات اجتماعی، اقدامات و مداخله در سیاستگذاری‌های اجتماعی-اقتصادی را گسترش دادند. با توجه به اهمیت فاصله‌گذاری اجتماعی در حفظ سلامت افراد، این متخصصان در نحوه ارائه خدمات حمایتی تغییراتی ایجاد کردند. در پاسخ به سؤال چگونگی ارائه خدمات کودک‌محور در دوران کرونا، آنان به استفاده از تکنولوژی، بهره‌مندی از خدمات دیجیتالی و فضای مجازی برای کمک به کودکان روی آوردند.

از زمان شیوع این بیماری تاکنون، تحقیقات و مطالعات بسیاری حول آثار آن بر ابعاد و اقصاء مختلف جامعه صورت گرفته است. مطابق یافته‌های حاصل از این پژوهش و دیگر مطالعات، این بیماری در ابعاد روانی، اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی و فرهنگی مخاطراتی را برای گروه‌های آسیب‌پذیر به ویژه کودکان به وجود آورده است. برای کاهش و کنترل این آسیب‌ها، همکاری بین‌رشته‌ای از مهم‌ترین تصمیماتی بوده است که در این دوران اتخاذ شد (شاهد حق مقدم و همکاران، ۱۳۹۸ و Peters et al., 2018).

مددکاران اجتماعی مجهز به سلاح دانش و مهارت با به‌کارگیری نظریات و رویکردهای گوناگون و همچنین با توجه به تجربه‌ای که در زمینه مداخله در بحران‌ها و بلایا دارند، می‌توانند نقش مؤثری در مدیریت بحران‌ها، ارائه حمایت‌های روانی و اجتماعی، دسترسی به خدمات بهداشتی، درمانی، آموزش و آگاهی‌رسانی در خصوص نکات و پروتکل‌های بهداشتی که می‌بایست رعایت شوند و هماهنگ‌کننده خدمات مراقبتی، ارجاع به مراکز درمانی و دیگر موارد ایفا کنند.

در شرایط بحرانی کنونی که کودکان بیشتر از قبل نیازمند حمایت این گروه از متخصصان هستند آن‌ها به عنوان تسهیل‌کننده و هماهنگ‌کننده، دسترسی کودکان را به خدمات بهداشتی مراقبتی فراهم کرده، از طریق مذاکره و مشارکت با سازمان‌ها و دولت‌ها، خدمات و امکانات مورد نیاز برای این کودکان را تهیه می‌کنند. مطالعات پتروفسکی (۲۰۲۱)^۱، جونز و همکاران (۲۰۰۲)^۲، آمادسون (۲۰۲۱)^۳ و ابری و زاهدی‌اصل (۱۳۹۸) اقدامات مددکاران اجتماعی در مراکز بهداشتی درمانی و ارتقاء سلامت جسمی-روانی کودکان مورد بررسی قرار گرفته است که این اقدامات سلامت‌محور توسط ابری و زاهدی‌اصل به دو بخش مستقیم و غیرمستقیم تقسیم‌بندی شد.

یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان داد که در سطح جامعه، مددکاران اجتماعی با روش‌های گوناگون مددکاری اجتماعی جامعه‌ای اعم از رشد و توسعه محلی برای کمک به کودکان ساکن در مناطق و محله‌های حاشیه‌نشین، روش برنامه‌ریزی اجتماعی و روش اقدام اجتماعی در جهت احقاق حق کودکانی که از حقوق خود محروم شده‌اند اقداماتی را انجام می‌دهند. آن‌ها با مقامات برجسته دولتی مسئولان مراکز مردم‌نهاد و سایر مراکز و مؤسسات مذاکره می‌کنند تا بتوانند زمینه‌های حمایت از کودکان را گسترش دهند. برخی با تکیه بر رویکرد انتقادی به دنبال تغییر در بعضی از نهادها و سیاست‌گذاری‌های انجام شده هستند که منجر به محدودیت برای ارائه خدمات به این کودکان شده است. آنان با توجه به رویکرد سیستمی، جامعه را نظامی می‌دانند که هم اکنون و با توجه به این شرایط هدف اعضای آن بقا و تأمین رفاه و همچنین عبور از شرایط فعلی با حداقل خسارت‌ها و پیامدها است.

دیلون^۴ (۲۰۲۰) و دامینلی^۵ (۲۰۲۰)، اُمرُوجیا و آماداسون^۶ (۲۰۲۰) در مطالعات‌شان نشان دادند که مداخلات جامعه‌ای و سیاست‌گذاری‌های مبتنی بر برابری در دستیابی به تجهیزات و امکانات بهداشتی-درمانی توسط این متخصصان در شرایط بحرانی برای کمک به کودکان و خانواده‌هایی که در جوامع پرمخاطره زندگی می‌کنند نه تنها حائز اهمیت است بلکه از بروز آسیب‌های اجتماعی پساکروناوی نیز پیشگیری می‌کند. یافته‌های این مطالعات نشان داد، مددکاری اجتماعی خانواده روش دیگری بوده است که این متخصصان در جهت رفع اضطراب، استرس، ترس و خشونت‌های خانگی به خصوص کودک‌آزاری استفاده می‌کنند. اگرچه در دوران شیوع کووید-۱۹ امکان برگزاری جلسات به صورت حضوری وجود نداشت اما این جلسات به صورت مجازی برگزار می‌شد، تا از این طریق حمایت خانواده را برای عبور از این شرایط دشوار جلب کنند. از آنجا که کودکان تحت تأثیر والدین خود هستند و در بسیاری از موارد رفتارهای والدین‌شان را مشاهده کرده و یاد می‌گیرند یا در واقع، با توجه به دیدگاه رفتارگرایان الگوبرداری می‌کنند از خود ترس و اضطراب شدیدی نشان می‌دهند. کلاته‌ساداتی و همکاران (۱۳۹۹) به این نتیجه دست یافتند که در این زمان مددکاران اجتماعی نیز با مشارکت روان‌شناسان به بهبود اوضاع کودک و خانواده‌ها کمک می‌کنند. یافته‌های بدست آمده از مطالعه کلاته‌ساداتی و همکاران تأییدکننده تعارضات ایجاد شده در میان والدین و فرزندان‌شان بوده است که در اثر فشارهای وارده بر ساختار خانواده روابط میان والدین و

¹ Petrowski

² Johns

³ Amadasun

⁴ Dillon

⁵ Dominelli

⁶ Omorogiuwa & Amadasun

فرزندان مغشوش گردید. مددکاران اجتماعی با توجه به مشکل ایجاد شده و با تکیه بر نظریات خانواده درمانی چون نظریه ناتان اکرمن به شکل‌دهی مجدد و مشخص کردن الگوها و نقش‌های اعضای خانواده که در دوران قرنطینه دچار تغییر شده‌اند، می‌پردازند. لوین^۱ و همکاران نیز بر مددکاران اجتماعی به عنوان متخصصان در حوزه خانواده تأکید می‌کنند که با تکیه بر مهارت‌های همدلی و گفتگو می‌توانند به خانواده‌ها برای محافظت از کودکانشان کمک کنند (Levine et al., 2020).

یکی دیگر از مباحثی که همواره مورد توجه مددکاران اجتماعی بوده است و در آن فعالیت داشته‌اند، حوزه پیشگیری است. با وجود آسیب‌هایی که ممکن است پس از عبور از شرایط بحرانی شکل گیرد، پیشگیری می‌تواند از بهترین گزینه‌ها باشد. بررسی مقالات مرتبط در این مطالعه نشان داد که مددکاران اجتماعی به پیشگیری در دوران کووید-۱۹ نیز از طریق اطلاع‌رسانی و آموزش با توجه به انواع مخاطبین (کودکان یا بزرگسالان) و انتخاب روشی مناسب از طریق رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی در خصوص رعایت نکات و اصول بهداشتی توجه کرده‌اند. این یافته‌ها در مطالعات بگنسکی و منتروپ (۲۰۲۱)^۲ و دامینلی (۲۰۲۰)^۳، نیز مشاهده می‌شود. بنابر نتایج به دست آمده، ارائه خدمات و مداخلات به هنگام، قادرسازی و توانمندسازی کودکان و خانواده‌ها در این دوران اهمیت مضاعفی داشته است و این مداخلات با استفاده از تکنولوژی و اینترنت از طریق تماس‌های تلفنی یا ویدیویی، پیگیری می‌شد، آنان خدمات دیجیتالی را راهکاری خلاقانه در ارائه خدمات حمایتی از کودکان معرفی می‌کنند.

با توجه به تغییرات و اثرات نامطلوب مستقیم و غیرمستقیم بیماری کووید-۱۹ بر سلامت کودکان در ابعاد جسمی (ابتلا به بیماری و عوارض ناشی از آن)، روانی (افزایش اضطراب، ترس، خشم، افسردگی، تجربه سوگ طولانی مدت)، خانوادگی و اجتماعی (محدودیت در برقراری ارتباط با دیگران و افزایش انزوای اجتماعی، افزایش اختلافات و خشونت‌های خانگی، اختلال در یادگیری مهارت‌های اجتماعی و آموزش)، انجام مداخلات ارزیابی شده و مناسب در کوتاه مدت و بلند مدت توسط متخصصان زبده دارای اهمیت بسزایی است. مددکاران اجتماعی از جمله متخصصانی هستند که می‌توانند نقش مهمی را در مدیریت بحران، حمایت روانی اجتماعی از کودکان، تسهیل دسترسی به خدمات پزشکی و بهداشتی، هماهنگی جهت دریافت خدمات مراقبتی و ارجاع به مراکز درمانی و خدمات اجتماعی ایفا کنند. بنابراین تهیه امکانات مورد نیاز برای تسهیل دسترسی آن‌ها به مددجویان و همچنین مددجویان به خدمات مورد نیازشان، برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت و بلند مدت برای فارغ‌التحصیلان جهت آشنایی با روش‌ها و شیوه‌های نوین ارائه خدمات، به‌کارگیری نیروهای جدید و خلاق در کنار افراد با تجربه، پشتیبانی و همکاری بخش‌های دولتی و غیردولتی از مددکاران اجتماعی توصیه می‌شود.

یافته‌های اصلی این پژوهش تأییدکننده چالش‌ها و محدودیت‌هایی است که بحران‌های جهانی برای اقشار ضعیف جوامع بالاخص کودکان ایجاد می‌کنند. در حقیقت، مخاطره‌آمیز بودن فقط مربوط به دوران بحران نیست بلکه پس از آن را نیز شامل می‌شود. بنابراین، آماده‌سازی زیرساخت‌ها و تربیت متخصصانی که توانایی بروز واکنشی مؤثر در سریع‌ترین زمان ممکن را داشته باشند، امری ضروری و انکارناپذیر است که با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، مددکاران اجتماعی مهارت و تخصص لازم برای مداخله در چنین مواقعی را دارا می‌باشند.

¹ Levine

² Baginsky & Manthorpe

³ Dominelli

منابع

- ابری، ساره، و زاهدی اصل، محمد. (۱۳۹۸). مددکاران اجتماعی پزشکی: نقش‌ها و وظایف کنونی. تحقیقات کیفی در علوم سلامت، ۸(۲)، ۹۶-۱۰۶. https://jqr1.kmu.ac.ir/article_90959.html
- ثبوتی، فرهاد، معلم ساواساری، آریوشا، آریانا، مهدی، و مسگرانی، عباس (۱۳۹۹). کرونا به عنوان چالش جدید کنترل عفونت در دندانپزشکی: یک مقاله مروری، مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ۳۰(۱۸۶)، ۱۹۴-۱۹۶. <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-15094-fa.html>
- چوبداری، عسگر، نیک‌خو، فاطمه، و فولادی، فاطمه. (۱۳۹۹). پیامدهای روان‌شناختی کرونا ویروس جدید (کووید ۱۹) در کودکان: مطالعه مروری نظام‌مند. روان‌شناسی تربیتی، ۱۶(۵۵)، ۵۵-۶۸. <https://doi.org/10.22054/jep.2020.53306.3043>
- شاهد حق‌قدم، هاله، فتحی‌آشتیانی، علی، راه‌نجات، امیرمحسن، احمدی طهور سلطانی، محسن، تقوا ارسیا، ابراهیمی محمدرضا، و همکاران (۱۳۹۹). پیامدها و مداخلات روانشناختی در پاندمی کووید-۱۹: مطالعه مروری، طب دریا، ۲(۱)، ۱-۱۱. <http://dx.doi.org/10.30491/2.1.7>
- کلاته‌ساداتی، احمد، جیریایی، راضیه، و زنگنه، مهدی. (۱۳۹۹). مدیریت تعامل با فرزندان در قرنطینه خانگی در همه‌گیری کووید-۱۹: مطالعه کیفی با مادران در شهر اراک. مددکاری اجتماعی، ۳۹(۳۳)، ۳۹-۴۷. <http://socialworkmag.ir/article-1-653-fa.html>
- Abrams, L. S., & Dettlaff, A. J. (2020). Voices from the frontlines: Social workers confront the COVID-19 pandemic. *Social Work, 65*(3), 302-305. <https://doi.org/10.1093/sw/swaa030>
- Abri, S., & Zahedi Asl, M. (2019). Medical Social Workers: Current Roles and Tasks. *Journal of Qualitative Research in Health Sciences, 8*(2), 96-106. [In Persian], https://jqr1.kmu.ac.ir/article_90959.html
- Amadasun, S. (2021). From coronavirus to 'hunger virus': Mapping the urgency of social work response amid COVID-19 pandemic in Africa. *International Social Work, 64*(3), 444-448. <https://doi.org/10.1177/0020872820959366>
- Baginsky, M., & Manthorpe, J. (2021). The impact of COVID-19 on Children's Social Care in England. *Child Abuse & Neglect, 116*, 104739. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104739>
- Banks, S., Cai, T., De Jonge, E., Shears, J., Shum, M., Sobočan, A. M., ... & Weinberg, M. (2020). Practising ethically during COVID-19: Social work challenges and responses. *International Social Work, 63*(5), 569-583. <https://doi.org/10.1177/0020872820949614>
- Choobdari, A., Nikkhoo, F., & Fooladi, F. (2020). Psychological Consequences of New Coronavirus (Covid 19) in Children: A Systematic Review. *Educational Psychology, 16*(55), 55-68. [In Persian], <https://doi.org/10.22054/jep.2020.53306.3043>
- Cook, L. L., & Zschomler, D. (2020). Virtual home visits during the COVID-19 pandemic: Social workers' perspectives. *Practice, 32*(5), 401-408. <https://doi.org/10.1080/09503153.2020.1836142>

- Cook, L., & Zschomler, D. (2020) Child and family social work in the context of COVID-19: current practice issues and innovations: Research Briefing. Centre for Research on the Child and Family (CRCF), Norwich. <https://ueaeprints.uea.ac.uk/id/eprint/75973>
- Dillon, J., Evans, F., & Wroe, L. E. (2021). COVID-19: Changing fields of social work practice with children and young people. *Critical and Radical Social Work*, 9(2), 289-296. <https://doi.org/10.1332/204986021X16109919842882>
- Dominelli, L. (2020). Surviving Covid-19: social work issues in a global pandemic (child protection and welfare, social care). Stirling: Stirling University. <https://basw.co.uk/policy-and-practice/resources/surviving-covid-19-social-work-issues-global-pandemic-child>
- Dominelli, Lena. (2021). A green social work perspective on social work during the time of COVID-19, *International Journal of Social Welfare*, 30(1), 7-16. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12469>
- Giansante, F., Valentini, P., Longo, D., Chiaretti, A., De Rose, C., Moroni, R., & Buonsenso, D. (2021). Hospital child social work interventions increased during the COVID-19 pandemic in 2020 and socioeconomic distress was the main cause. *Acta Paediatrica*, 110(12), 3322-3324. <https://doi.org/10.1111/apa.16022>
- Harrikari, T., Romakkaniemi, M., Tiitinen, L., & Ovaskainen, S. (2021). Pandemic and social work: Exploring Finnish social workers' experiences through a SWOT analysis. *British Journal of Social Work*, 51(5), 1644-1662. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab052>
- Holmes, M. R., Rentrop, C. R., Korsch-Williams, A., & King, J. A. (2021). Impact of COVID-19 pandemic on posttraumatic stress, grief, burnout, and secondary trauma of social workers in the United States. *Clinical Social Work Journal*, 49(4), 495-504. <https://doi.org/10.1007/s10615-021-00795-y>
- Johns, L., Blackburn, P., & McAuliffe, D. (2020). COVID-19, Prolonged Grief Disorder and the role of social work. *International Social Work*, 63(5), 660-664. <https://doi.org/10.1177/0020872820941032>
- Kalate Sadati, A., Jiriaei, R., & Zanganeh Shahraki, M. (2020). Managing Interaction with Children in the Home Quarantine in the COVID 19 Pandemic: Qualitative Study with Mothers in Arak City. *Quarterly Journal of Social Work*, 9(3[33]), 39-47. [In Persian], <http://socialworkmag.ir/article-1-653-en.html>
- Levine, D. T., Morton, J., & O'Reilly, M. (2020). Child safety, protection, and safeguarding in the time of COVID-19 in Great Britain: Proposing a conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 110(Pt 2), 104668. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104668>
- Mishna, F., Milne, E., Bogo, M., & Pereira, L. F. (2021). Responding to COVID-19: New trends in social workers' use of Information and Communication Technology. *Clinical Social Work Journal*, 49(4), 484-494. <https://doi.org/10.1007/s10615-020-00780-x>
- Okafor, A. (2021). Role of the social worker in the outbreak of pandemics (A case of COVID-19). *Cogent Psychology*, 8(1), 1939537. <https://doi.org/10.1080/23311908.2021.1939537>

- Omorogiuwa, T. B. E., & Amadasun, S. (2020). Surviving Covid-19: Social work policy response to children in Africa. *African Journal of Social Work, 10*(3), 4–8. <https://www.ajol.info/index.php/ajsw/article/view/202670>
- Pekkarinen, A. (2020), Virtues in Social Work Research with Children and Families: The Ethical Accounts of Finnish Phd Theses, *Journal of Social Work Values and Ethics, 17*(2), 21-38. <https://jswve.org/volume-17/issue-2>
- Peters, K. M., Sadler, G., Miller, E., & Radovic, A. (2018). An electronic referral and social work protocol to improve access to mental health services. *Pediatrics, 142*(5), e20172417. <https://doi.org/10.1542/peds.2017-2417>
- Petrowski, N., Cappa, C., Pereira, A., Mason, H., & Daban, R. A. (2021). Violence against children during COVID-19: Assessing and understanding change in use of helplines. *Child Abuse & Neglect, 116*(Pt 2), 104757. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104757>
- Pink, S., Ferguson, H., & Kelly, L. (2020). Child protection social work in COVID-19: Reflections on home visits and digital intimacy. *Anthropology in Action, 27*(3), 27–30. <https://doi.org/10.3167/aia.2020.270306>
- Redondo-Sama, G., Matulic, V., Munté-Pascual, A., & de Vicente, I. (2020). Social work during the COVID-19 crisis: Responding to urgent social needs. *Sustainability, 12*(20), 8595. <https://doi.org/10.3390/su12208595>
- Roy, S., & Kaur, N. (2020). Issues and Challenges with COVID-19: Interventions through Social Work Practice and Perspectives. *Journal of Social Work Values and Ethics, 17*(2), 85-91. <https://jswve.org/volume-17/issue-2>
- Shahed Hagh Ghadam, H., Fathi Ashtiani, A., Rahnejat, A.M., Ahmadi Tahour Soltani, M., Taghva, A., Ebrahimi, M.R., et al. (2020). Psychological Consequences and Interventions during the COVID-19 Pandemic: Narrative Review. *Journal of Marine Medicine, 2*(1), 1-11. [In Persian], <http://jmarmed.ir/article-1-74-en.html>
- Sobouti, F., Moallem Savasari, A., Aryana, M., & Mesgarani, A. (2020). Coronavirus as a New Challenge for Infection Control in Dentistry: A Literature Review. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences 30*(186), 185-194. [In Persian], <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-15094-en.html>
- World Health Organization (2024), COVID-19 epidemiological update. Online available at: <https://www.who.int/publications/m/item/covid-19-epidemiological-update---19-january-2024>

پیوست

جدول ۱- خلاصه مقالات بررسی شده

ردیف	عنوان مقاله	سال	نام نویسنده	جامعه آماری و اندازه نمونه	روش پژوهش	حوزه مداخله	نتایج
۱	مدیریت تعامل با فرزندان در قرنطینه خانگی در همه‌گیری کووید-۱۹؛ مطالعه کیفی با مادران در شهر اراک	۱۳۹۹	احمد کلاته ساداتی، راضیه جیریایی، مهدی زنگنه	پانزده نفر از مادران ساکن شهر اراک	روش کیفی و با رویکرد تحلیل مضمونی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	نحوه تعامل با فرزندان، دغدغه مهم والدین در این شرایط است. آنان برای حل مشکلات، گفتگو افزایش همدلی، کسب اطلاعات و مهارت مورد نیاز، از مددکاران اجتماعی کمک می‌گیرند.
۲	پیامدها و مداخلات روانشناختی در پاندمی کووید-۱۹؛ مطالعه مروری	۱۳۹۹	امیرمحسن راه نجات، علی فتحی آشتیانی، هاله شاهد حق قدم، محسن احمدی طهور سلطانی، ارسیا تقوا، پیمان جهاننداری، وحید دنیوی، محمدرضا ابراهیمی	مقالات مرتبط با پیامدها و مداخلات روانشناختی کووید-۱۹ تعداد ۱۰۲ مقاله به دست آمد و تعداد ۷۵ مقاله مورد مرور نهایی قرار گرفته است.	مطالعه مروری روایتی روانی کودکان	مراکز درمانی بهداشت روانی کودکان	مداخلات در دوران پاندمی چهار هدف را دنبال می‌کند: بازبانی خدمات و امنیت اولیه برای افراد آسیب‌دیده، تقویت شبکه‌های خانواده و جامعه، ارائه حمایت‌اجتماعی به افراد مضطرب و آسیب‌دیده و مداخلات تخصصی سلامت روانی برای بازماندگان پاندمی.
۳	مسائل و چالش‌های کووید-۱۹ مداخلات از طریق عملکرد و دیدگاه‌های مددکار اجتماعی	۲۰۲۰	Sanjoy Roy Navdeep Kaur	-	مقاله کوتاه	سیاست‌گ ذاری و اقدامات در سطح جامعه	مددکاران اجتماعی باید دیدگاهی فراتر از این بحران داشته باشند. در این شرایط دشوار با رعایت ارزش‌ها و اصول حرفه‌ای در سرتاسر جهان وظایف خود را انجام دهند.
۴	از کرونا ویروس گرفته تا ویروس گرسنگی: نقشه‌برداری از فوریت پاسخ مددکار اجتماعی در میان همه‌گیری کووید-۱۹ در آفریقا	۲۰۲۱	Solomon Amadasun	مردم کشور آفریقا	مطالعه کمی- پژوهش میدانی	سیاست‌گ ذاری و اقدامات در سطح جامعه	افزایش مشکلات توسعه اجتماعی در سال‌های اخیر کمتر مورد توجه قرار گرفته است در حالی که این مشکلات به اندازه کووید-۱۹ دارای اهمیت است و می‌بایست سیاست‌گذاری‌هایی با کمک مددکاران اجتماعی اتخاذ شود.

ردیف	عنوان مقاله	سال	نام نویسنده	جامعه آماری و اندازه نمونه	روش پژوهش	حوزه مداخله	نتایج
۵	ایمنی کودکان و حفاظت در زمان کووید ۱۹ در بریتانیای کبیر: پیشنهاد یک چهارچوب مفهومی	۲۰۲۰	Diane Thembekile Levine Michelle O'Reilly, Julie Morton	متخصصان آموزش و پرورش و مددکاران اجتماعی ۸ نفر از متخصصان آموزش و پرورش و مددکار اجتماعی	مطالعه کیفی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	سیاست‌های حمایتی انعطاف‌پذیر و همکاری‌های بین سازمانی برای حمایت از حقوق کودکان دارای اهمیت است.
۶	مددکار اجتماعی حمایت از کودکان در کووید ۱۹ در بازدید از منزل و صمیمیت دیجیتال	۲۰۲۰	Laura Kelly , Harry Ferguson Sarah Pink	۲۹ نفر از مددکاران اجتماعی	کیفی-مطالعه طولی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	حفاظت از کودکان در طول کووید ۱۹ با استفاده از فناوری دیجیتالی دارای پیامدها و مزایایی برای مددکاری اجتماعی است.
۷	پاسخ به کووید ۱۹ روندهای نو در استفاده مددکاران اجتماعی از فناوری اطلاعات و ارتباطات	۲۰۲۰	Elizabeth Mile, Faye Mishna Luana F. pereira, Marion Bogo	مددکاران اجتماعی در چهار مرکز خدمات اجتماعی	مطالعه ترکیبی	ارائه خدمات دیجیتالی	مددکاران اجتماعی در ارائه خدمات خود تغییر شیوه داده‌اند و به ارائه خدمات حمایتی با کمک فناوری دیجیتالی پرداختند.
۸	مددکار اجتماعی در طول بحران کووید ۱۹: پاسخ به نیازهای فوری اجتماعی	۲۰۲۰	Gisela Redondo Sama Virginia Matulic Ariadna Munté Pascual Irene de Vicente	۲۳ نفر از مددکاران اجتماعی در حوزه سلامت	مطالعه کیفی	مداخله در بحران در سطح جامعه، مراکز درمانی و خانواده	در ابتدا وضعیت استفاده‌کنندگان از خدمات برای مددکاران اجتماعی نامعلوم بود. آن‌ها با خانواده‌هایی مواجه می‌شدند که در زمان‌های گذشته به خدمات نیازی نداشتند. خانواده‌ها و والدینی آلوده که نیاز به بستری شدن در بیمارستان‌ها داشتند و دارای کودکان خردسال بودند. در واقع، تعداد نیازمندان به خدمات افزایش یافته بود.
۹	بازدید از منزل مجازی در طول همه‌گیری کووید ۱۹: دیدگاه مددکاران اجتماعی	۲۰۲۰	Laura L. Cook, Danny Zschomler	۳۱ مددکار اجتماعی از ۹ محله در کشور انگلستان	مطالعه کیفی	ارائه خدمات دیجیتالی	بازدید از منزل به صورت مجازی اگرچه دارای مزایای غیرمنتظره‌ای برای مددکاران اجتماعی کودک بود اما محدودیت‌های قابل توجهی هم برای ارزیابی‌های اولیه و نگرانی‌هایی در خصوص رفاه کودکان به وجود آورد.

ردیف	عنوان مقاله	سال	نام نویسنده	جامعه آماری و اندازه نمونه	روش پژوهش	حوزه مداخله	نتایج
۱۰	بقای کووید-۱۹ مسائل مربوط به مددکاری اجتماعی در یک بیماری همه‌گیر جهانی حفاظت و رفاه کودکان و مراقبت‌های اجتماعی	۲۰۲۰	Lena Dominelli	-	مقاله کوتاه	مراکز درمانی بیمارستان	کووید-۱۹ یک چالش بی‌سابقه‌ای است که برای کنترل آن باید با هم کار کنیم اخلاقی رفتار کنیم و قضاوت حرفه‌ای داشته باشیم. در مواردی که در خصوص تصمیم‌گیری اطمینان ندارید با همکاران یا مدیر مشورت کنید.
۱۱	صداهایی از خط مقدم: مددکاران اجتماعی با بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ مقابله می‌کنند.	۲۰۲۰	Laura S Abrams Alan J Dettlaff	۱۶ نفر از مددکاران اجتماعی فارغ التحصیل از دانشگاه هیستون	مطالعه کیفی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	دسترسی مددکاران اجتماعی به تجهیزات حفاظتی و پاسخ حرفه‌ای در مقابل تغییرات کووید-۱۹ برای دادن اطلاعات به خانواده‌ها و حمایت از آنان بیش از هر زمان دیگری مهم و ضروری است.
۱۲	دیدگاه سبز کاراجتماعی در مورد مددکاری اجتماعی در زمان کووید-۱۹	۲۰۲۱	Lena Dominelli	-	مقاله کوتاه	سیاست گذاری و اقدامات در سطح جامعه	مددکاران اجتماعی می‌توانند با همدلی کردن و حمایت از دیگران، اضطراب‌ها و ترس‌های‌شان را کاهش دهند، در انجمن‌های حرفه‌ای و یا از طریق اتحادیه‌ها به صورت گروهی و فردی کار می‌کنند و دارای توانایی ایجاد تغییرات ساختاری در جامعه و اتخاذ سیاست‌های مبتنی بر برابری هستند.
۱۳	تمرین اخلاقی در طول کووید-۱۹ چالش‌ها و پاسخ‌های مددکاری اجتماعی	۲۰۲۰	Sarah Banks Tian Cai Ed de Jonge	۶۰۷ مددکار اجتماعی در سرتاسر جهان	کیفی	ارائه خدمات دیجیتال	اگر قرار بر این باشد که مددکاران اجتماعی به صورت جمعی در طول همه‌گیری کووید-۱۹ نقش مؤثری ایفا کنند می‌بایست دولت‌ها انجمن‌های حرفه‌ای و سایر سازمان‌های بین‌المللی همگی در کنار مددکاران اجتماعی حضور یابد و از آن‌ها حمایت کنند.
۱۴	تأثیر کووید-۱۹ بر مراقبت‌های اجتماعی کودکان در انگلستان	۲۰۲۰	MaryBaginsky JillManthorpe	۹ مددکار اجتماعی از یک مرکز خدمات اجتماعی در انگلستان	مطالعه کیفی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	پاسخ به کووید-۱۹ نوآوری گسترده‌ای را به دنبال داشت و ارزیابی این که چه ابتکارهایی برای کودکان، خانواده‌ها و همچنین کارکنان مفید یا مضر بوده است، ضروری می‌باشد.

ردیف	عنوان مقاله	سال	نام نویسنده	جامعه آماری و اندازه نمونه	روش پژوهش	حوزه مداخله	نتایج
۱۵	مددکاری اجتماعی کودک و خانواده در زمینه کووید-۱۹: مسائل عملی و نوآوری‌ها	۲۰۲۰	Laura L. Cook, Danny Zschomler	۳۱ مددکار اجتماعی از ۹ محله در کشور انگلستان	مطالعه کیفی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	مددکاران اجتماعی، استراتژی‌های مفید و خلاقانه‌ای را در کار با کودکان و خانواده مورد استفاده قرار دادند و مدیران و سرپرستان نقش مهمی را در برقراری ارتباط با مددکاران اجتماعی ایفا کردند.
۱۶	کووید-۱۹، اختلال غم و اندوه طولانی مدت و نقش مددکاری اجتماعی	۲۰۲۰	Lise Johns Pippa Blackburn Donna McAuliffe	-	مقاله کوتاه	مراکز درمانی بهداشت روانی کودکان	بخشی از مداخلات مددکاری اجتماعی با کمک متخصصان روانشناسی صورت گیرد اما مددکاران اجتماعی به ویژه در محیط‌های مراقبتی بهداشتی می‌توانند برخی از عوارض جانبی را کاهش دهند آن‌ها می‌توانند قبل و بعد از مرگ اقداماتی انجام دهند تا غربالگری، نظارت و مداخله سریع‌تری داشته باشند.
۱۷	بقاء کووید-۱۹: واکنش سیاست کاراجتماعی به کودکان در آفریقا	۲۰۲۰	OMOROGIUWA, Tracy B. E AMADASU, Solomon	-	مقاله کوتاه	سیاست گذاری و اقدامات در سطح جامعه	با شدت گرفتن ویروس کرونا، تعدادی از کودکان نه تنها در برابر همه‌گیری بلکه در برابر پس از آن نیز آسیب‌پذیر خواهند بود. بنابراین مداخلات مددکاران اجتماعی در حوزه سیاست‌های رفاهی نیز برای کاهش تأثیرات کرونا بر کودکان دارای اهمیت است.
۱۸	مداخلات مددکاری اجتماعی کودکان بیمارستانی در طول همه‌گیری در سال ۲۰۲۰ افزایش یافت. علت آن ناراحتی‌های اقتصادی و اجتماعی بود.	۲۰۲۱	Francesca Giansante, Piero Valentini, Desirèe Longo, Antonio Chiaretti, Cristina De Rose, Rossana Moroni, Danilo Buonsenso	تمامی مددکاران اجتماعی در بخش اورژانس اطفال یک بیمارستان در ایتالیا	مطالعه کمی	مراکز درمانی بیمارستان	مداخلات مددکاری اجتماعی به دلایلی چون ناراحتی‌های اجتماعی اقتصادی آزارهای جسمی و همچنین مسائل مربوط به سلامت روان افزایش یافته است.
۱۹	همه‌گیر و مددکاری اجتماعی: بررسی تجارب مددکاران اجتماعی فنلاند از طریق تحلیل SWOT	۲۰۲۱	Timo Harrikari, Marjo Romakkaniemi, Laura Tiitinen, Sanna Ovaskainen	۳۳ مددکار اجتماعی از کشور فنلاند	مطالعه کیفی	سیاست گذاری و اقدامات در سطح جامعه	از جمله این مشکلات و چالش‌های مددکاران اجتماعی در بحران کرونا می‌توان به حجم کار و جایابی کارکنان و همچنین چالش‌های جدید مانند: حفاظت فیزیکی در برابر ویروس و ارتباط از راه دور با استفاده‌کنندگان از خدمات اشاره کرد. از آنجا که این پدیده یک پدیده جهانی است مددکاران اجتماعی موظف شدند به اصل جهانی‌سازی توجه کنند.

ردیف	عنوان مقاله	سال	نام نویسنده	جامعه آماری و اندازه نمونه	روش پژوهش	حوزه مداخله	نتایج
۲۰	کووید-۱۹: تغییر زمینه‌های تمرین مددکاری اجتماعی با کودکان و جوانان	۲۰۲۱	Dillon, Joanne Evans, Ffion Wroe, Lauren Elizabeth	-	مقاله کوتاه	سیاست گذاری و اقدامات در سطح جامعه	همه‌گیری کووید ۱۹، بی‌ثباتی در سیستم رفاه کودکان را تشدید کرده است. تأثیر آن بر اقلیت‌ها نژادی بسیار نامطلوب و نامتناسب می‌باشد برای کاهش نابرابری‌ها مددکاران اجتماعی باید قوانین نابرابرانه و محدودکننده را به چالش بکشند.
۲۱	نقش مددکار اجتماعی در شیوع بیماری‌های همه‌گیر (یک مورد کووید ۱۹)	۲۰۲۱	Afomachukwu Okafor Peter Walla	-	مقاله کوتاه	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	حرفه مددکاری اجتماعی با ارزش‌های بزرگ و میراث تاریخی کهن، دارای موقعیت منحصر به فردی برای مقابله با شروع بیماری‌های نو ظهور مانند کووید ۱۹ است. ایجاد آگاهی در خصوص این پاندمی، حمایت استراتژی‌های مبتنی بر جامعه و انعطاف پذیری در حمایت روانی از افراد و گروه‌های آسیب‌پذیر دارای اهمیت بسیاری است.
۲۲	مددکار اجتماعی و حمایت از کودکان برای یک جهان پس از همه‌گیر: بازسازی عمل در طول کووید-۱۹ و تجدید فراتر از آن	۲۰۲۱	Harry Ferguson, Laura Kelly & Sarah Pink	۲۹ مددکار اجتماعی از ۴ منطقه انگلستان	مطالعه کیفی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	با وجود مداخلات خانواده‌محور مددکاری اجتماعی در این دوران برای حمایت از کودکان، مددکاران اجتماعی باید بیشتر پاسخگوی مدیران می‌بودند. چنین امری، نشان‌دهنده وجود نوعی سلسله مراتب سازمانی است که منجر به محدودیت در خدمات و خدمات رسانی سریع در زمان‌های بحرانی می‌شود.
۲۳	خشونت علیه کودکان در طول کووید-۱۹: ارزیابی و درک تغییر در استفاده از خطوط کمکی	۲۰۲۱	Nicole Petrowski Claudia Cappa Andrea Pereira Helen Mason Rocio Aznar Daban	جمع‌آوری داده از ۴۸ خط مشاوره تلفنی	مطالعه کمی	خانواده و مراکز خدمات اجتماعی	در اکثر کشورها شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد تماس‌های مربوط به خشونت علیه کودکان و زنان افزایش پیدا کرده است اما از آنجا که خطوط راهنما به طور مداوم اطلاعاتی را در این خصوص ارائه نمی‌دهند نمی‌توان اینگونه نتیجه گرفت که خشونت‌ها افزایش واقعی داشتند. بنابراین کشورها باید با همکاری مددکاران اجتماعی سیستم‌های نظارتی را برای جمع‌آوری داده‌ها تقویت کنند.